

АЛГОРИТМ ДІЙ ПІД ЧАС ОБШУКУ

Загальна інформація.

Обшук проводиться на підставі ухвали слідчого судді (ст. 234 КПК України). Ухвалу виконує слідчий або прокурор; для допомоги можуть бути залучені працівники оперативних підрозділів.

Перед початком обшуку слідчий зобов'язаний пред'явити ухвалу слідчого судді та надати її копію (ст. 236 КПК України), крім випадків невідкладного обшуку, передбачених ч. 3 ст. 233 КПК України. Хід обшуку фіксується у протоколі та за допомогою безперервного відеозапису; також можуть бути запрошені поняті.

Обшук - примусова слідча (розшукова) дія. Не чинить перешкод її проведенню: у разі відмови відчинити двері доступ до житла чи іншого володіння може бути здійснено примусово.

Слідчий має право відкривати закриті приміщення, сховища, речі, а також долати системи логічного захисту, якщо особа, присутня під час обшуку, відмовляється їх відкрити чи зняти (деактивувати) такий захист.

Порядок дій:

1. Зателефонуйте адвокату та повідомте, що до вас прийшли з обшуком. Чітко назвіть прізвище та ім'я, точну адресу (вулиця, номер будинку, під'їзду, квартири, поверх) і код домофону. За можливості попередьте охорону, що очікуєте на адвоката.
2. Не знищуйте, не видаляйте, не ховайте й не передавайте іншим особам документи, речі чи інформацію (зокрема листування та файли на пристроях) після того, як дізналися про обшук. Такі дії можуть бути розцінені як перешкоджання слідству або знищення доказів і створити для вас додаткові ризики.

Заходи безпеки для пристроїв варто налаштовувати заздалегідь, а не під час обшуку: паролі доступу на телефоні, ноутбучі, планшеті, комп'ютері, двофакторну автентифікацію в месенджерах та електронній пошті. Власникам пристроїв Apple також доступний «Режим карантину» (Lockdown Mode).

Як увімкнути режим карантину на iPhone або iPad:

Відкрийте програму «Параметри».

Натисніть «Приватність і безпека».

Прокрутіть униз, торкніть «Режим карантину», а потім - «Увімкнути режим карантину».

Під час обшуку тримайте телефон при собі заблокованим (але не вимикайте) — він потрібен для зв'язку з адвокатом. Якщо слідчий обмежить користування телефоном, попросіть зазначити це в протоколі.

3. З'ясуйте, хто саме проводить обшук: попросіть слідчого / прокурора та інших посадових осіб представитися й показати службові посвідчення. Попросіть понятих (якщо їх залучено) назвати себе.
4. Повідомте слідчого, що ви бажаєте скористатися правовою допомогою адвоката і що адвоката вже викликано на місце обшуку. Слідчий не має права забороняти учасникам обшуку користуватися правовою допомогою адвоката.
5. Уважно ознайомтеся з ухвалою: чи не сплив строк її дії, чи правильно зазначено адресу та особу, житло чи інше володіння якої обшуковують, які саме речі та документи дозволено відшукати. Попросіть надати вам копію ухвали.
6. Зверніться до слідчого із заявою: «Прошу не розпочинати обшук до прибуття мого адвоката, який уже прямує на місце». Особи, у присутності яких здійснюється обшук, мають право робити заяви й заявляти клопотання, які заносяться до протоколу. Водночас слідчий не зобов'язаний чекати на адвоката і може розпочати обшук одразу - у такому разі не чинить опору та попросіть зафіксувати вашу заяву в протоколі.
7. Ви не зобов'язані давати пояснення чи відповідати на запитання щодо обставин, викладених в ухвалі (ст. 63 Конституції України, ст. 18 КПК України). Обшук - не допит: будь-які «розмови» до прибуття адвоката ввічливо відкладіть.
8. Для встановлення особи пред'явіть паспорт (ID-картку). Не передавайте слідчим свій телефон, зокрема для демонстрації документів у «Дії».
9. Ви не зобов'язані повідомляти паролі до своїх пристроїв. Рішення щодо цього ухвалюйте лише після консультації з адвокатом. Пам'ятайте, що слідчий має право самостійно долати системи логічного захисту.
10. Не ведіть самостійно фото- чи відеозйомку без погодження з адвокатом, щоб не спровокувати конфлікт. Фіксацію порушень, за потреби, забезпечує адвокат.
11. Не залишайте місце обшуку без дозволу слідчого - він має право заборонити присутнім залишати його до завершення обшуку.
Якщо вам потрібна медична допомога, попросіть слідчого викликати швидку та зазначити це в протоколі.
12. Ви маєте право ознайомитися з протоколом обшуку, подати до нього письмові зауваження та доповнення (вони є невід'ємною частиною протоколу) й отримати

копію протоколу. Не підписуйте протокол, не прочитавши його повністю, і ніколи не підписуйте порожні бланки. Зауваження, як правило, готує адвокат.

Щодо обшуку особи (кишені, сумка).

Обшук особи здійснюють особи тієї самої статі. Ви маєте право вимагати, щоб під час обшуку був присутній ваш адвокат або представник.

Нічого не діставайте власноруч із кишень, сумок, шаф, шухляд тощо - це робить особа, яка проводить обшук, у вашій присутності.

Відповіді на питання слідчого / прокурора:

- *Я бажая дочекатися свого адвоката, перш ніж відповідати на будь-які запитання.*
- *Я бажая скористатися правовою допомогою адвоката. Прошу допустити мого адвоката до місця проведення обшуку.*
- *Перш ніж підписувати будь-які документи, я бажая ознайомитися з ними разом зі своїм захисником.*

Додаткові поради:

- Ви маєте право бути присутніми під час усього обшуку. Попросіть, щоб його проводили послідовно, приміщення за приміщенням і у вашій присутності. Якщо кілька осіб одночасно проводять дії в різних приміщеннях, заявіть про це під відеозапис і попросіть зазначити в протоколі.
- Усі вилучені речі та документи мають бути детально описані в протоколі й упаковані (опечатані), як правило, у сейф-пакети з номерами. Перевірте, щоб номер кожного сейф-пакета був зазначений у протоколі, а сам пакет - належно запечатаний після упакування.

Найбільш часті зауваження до протоколу обшуку:

- Обшук проведено без ухвали слідчого судді або ухвалу не пред'явлено (не надано її копію);
- Особи, які проводили обшук, не пред'явили службових посвідчень та / або документів, що підтверджують їхні повноваження на проведення слідчої дії;
- Слідчу дію проводили особи, які не мали на це повноважень;
- Ухвала слідчого судді не відповідає вимогам ст. 235 КПК України (зазначте, в якій саме частині);
- Не здійснювався безперервний відеозапис обшуку або він переривався; поняті (якщо їх залучено) не спостерігали за ходом слідчої дії;
- Адвоката не допустили до участі в обшуку або чинили перешкоди його участі;

- У протоколі зазначено речі, які вам не належать;
- Вилучено речі чи документи, які прямо не зазначені в ухвалі слідчого судді (такі речі мають статус тимчасово вилученого майна — ст. 236 КПК України);
- Протокол не містить повного переліку або достатньої деталізації (індивідуальних ознак) вилученого майна. У такому разі зазначте точний перелік у письмових зауваженнях до протоколу обшуку.

Пам'ятайте: докази, отримані під час обшуку з істотним порушенням прав і свобод людини та вимог закону, можуть бути визнані судом недопустимими (ст. 86, 87 КПК України).

Тому участь адвоката в обшуку з перших хвилин є вкрай важливою.

Ця пам'ятка має загальний інформаційний характер і не є юридичною консультацією у конкретній справі.